

Сардак С. Е. Оцінювання стану управління розвитком людських ресурсів в умовах глобалізації / С. Е. Сардак // “Статистична оцінка соціально-економічного розвитку” : збірник наукових праць 11-ої Всеукраїнської наук.-практ. конф., (Хмельницький, 20 травня 2011 р.) – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2011. – 277 с. – С. 110 – 113.

Сардак С. Е.

Доцент ДНУ ім. О. Гончара, к.е.н., доцент

ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація світогосподарського життя вносить нові корективи у методологію оцінювання соціально-економічних явищ, об'єктів, процесів. При цьому найбільш складним суб'єктом оцінювання постає людина й відповідно її дії, розвиток, вплив на ресурси, що відбувається внаслідок багатовимірності причинно-наслідкових зв'язків і впливу середовища життєдіяльності.

Питання управління розвитком людських ресурсів (УРЛР) є визначальним з точки зору спрямування світового розвитку і безпеки й підтверджується науковими дискусіями, тематикою публікацій, дослідженнями науково-дослідних установ і міжнародних організацій. Але комплексної методики визначення стану УРЛР поки що не існує. Оцінити показники УРЛР можна за опосередкованими даними. Наприклад, на світовому рівні динаміку розвитку людських ресурсів можна спостерігати за даними Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) яка розглядає агреговані композитні індекси. Головним із них є індекс людського розвитку (ІЛР), який з часом, оптимізовано у індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП), що враховує три виміри: довголіття та здоров'я (за показником очікуваної тривалості життя при народженні будується індекс тривалості життя), знання (за двома показниками – середня тривалість навчання та очікувана тривалість навчання знаходиться індекс освіти), гідний рівень життя (за показником ВНД на душу населення за паритетом купівельної спроможності національної валюти в дол. США формується індекс ВНД). Дані дослідження проводяться з 1990 р. і кількість країн є змінною. Так, динаміку індексу розвитку людського потенціалу (індексу людського розвитку) України наведено у табл. 1. ПРООН визначає також індекс гендерної нерівності, індекс багатомірної бідності, індекс людської бідності.

Індекс розвитку людського потенціалу (індекс людського розвитку) України

Рік Звіту ООН	Рік моніторингу	ІЛР України	Рейтинг України за ІЛР	Кількість країн у рейтингу ІЛР
1993	1990	0,800	45	177
1998	1995	0,748	102	174
1999	1997	0,721	91	174
2000	1998	0,744	78	174
2001	1999	0,742	74	162
2002	2000	0,755	80	173
2003	2001	0,766	75	175
2004	2002	0,777	70	177
2005	2003	0,766	78	177
2006	2004	0,774	77	177
2007	2005	0,788	76	177
2008	2006	0,786	83	179
2009	2007	0,796	85	182
2010	2008	0,710	69	169

Дослідження динаміки розвитку людських ресурсів здійснюють й інші міжнародні організації, наукові установи, агентства, окремі експерти. Так, індекс глобальної конкурентоспроможності розроблений організаторами Світового Економічного Форуму щорічно обчислюється для 139 економік світу на основі групи індикаторів базових вимог, підвищення ефективності, інноваційності й публікується у формі «Глобального звіту про конкурентоспроможність». Індекс економічної свободи розроблюється фондом Heritage Foundation і він формується з таких десяти індикаторів: рівня свободи бізнесу, рівня свободи торгівлі, рівня фіскальної свободи, ступеня залежності економіки від уряду, рівня монетарної свободи, рівня інвестиційної свободи, рівня фінансової свободи, прав на приватну власність, рівня свободи від корупції, рівня свободи ринку праці. Індекс екологічного виміру визначається за допомогою індексу EPI (Environmental Performance Index), що формується Центром з екологічного законодавства й політики Єльського університету разом з Колумбійським університетом (США) для 163 країн світу на основі врахування двох категорій екологічної політики верхнього рівня (Environmental health – санітарний стан навколишнього середовища й Ecosystem vitality – життєздатність екосистеми), десяти екологічних індикаторів середнього рівня й 25 індикаторів нижнього рівня. Даний індекс визначає здатність країни захищати своє навколишнє середовище як у теперішній період часу, так і у

довготерміновій перспективі. Індекс якості життя розроблений міжнародною організацією International Living, формується за допомогою таких дев'яти індикаторів: вартість життя людей, відпочинок і культура людей, стан економіки країни, стан навколишнього середовища країни, свобода людей, здоров'я людей, стан інфраструктури, ризики й безпека життя, кліматичні умови. Також застосовуються такі показники (індекси) як: безпека життя, ступінь вразливості до загроз, глобальні загрози (енергетична безпека, біологічний баланс, нерівність, вразливість до глобальних хвороб, дитяча смертність, чутливість до корупції, обмеженість доступу до питної води, глобальне потепління, політична нестабільність, вразливість до природних катастроф). З часом зустрічаються нові розробки, що потребують подальшого наукового розгляду. Таким є розроблений індекс протестної активності населення країн, який розраховується на основі трьох критеріїв: міри соціальної несправедливості в державі, схильності населення до цивільного опору і готовності людей до виступів.

На макрорівні країни індивідуально розроблюють власні системи оцінювання розвитку людських ресурсів. Наприклад, в Україні застосовується державна методика, адаптована до національних умов та національної статистичної бази. Українська методика вимірювання регіональних рівнів людського розвитку спирається на ідеї та принципи, сформовані ПРООН, а інтегральний індекс людського розвитку регіону (ІЛРР) враховує індекс демографічного розвитку, індекс ринку праці, індекс доходу, індекс умов проживання, індекс охорони здоров'я, індекс рівня освіти, індекс соціального середовища, індекс фінансування людського розвитку, індекс екологічної ситуації. Комплексним підходом є розгляд динаміки сталого (стійкого) розвитку, яка враховує три головні компоненти сталого розвитку суспільства: економічну, природоохоронну і соціальну. У цьому напрямі запропоновано нову метрику для вимірювання процесів сталого розвитку (МВСП), в просторі вказаних трьох складових та виконано глобальне моделювання цих процесів в контексті якості і безпеки життя людей. Вказана метрика розроблена Інститутом прикладного системного аналізу Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України. Динаміку розвитку людських ресурсів також визначають за державними стандартами і гарантіями й соціально-економічними

реаліями (мінімальна та середня заробітна плата, мінімальна пенсія, прожитковий мінімум, структура доходів і витрат населення тощо).

Оцінювання стану УРЛР в умовах глобалізації потребує удосконалення, що передбачає застосування комплексного підходу й всебічного вивчення. За нашою думкою, при оцінюванні стану УРЛР необхідно враховувати такі параметри як: середовище (структура середовища, рівні середовища, тиск інших середовищ, тенденції й спрямування), вимоги до середовища (виклики, проблеми, загрози), стратегічні орієнтири розвитку (концептуальне визначення, мету, цілі), час (конкретний момент або динаміку), управлінський вплив (сформовані інститути, результативність, ефективність та економічний ефект управлінських рішень), результати життєдіяльності людини (досягнення, самопочуття, людський капітал), діючі інституції (державні, місцевого самоуправління, самоврядні), що й потребує подальших досліджень.

Список використаної літератури.

1. Доклад о развитии человека 2010. – Режим доступу : <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2010/chapters/ru>. – Назва з екрану.
2. Звіт з людського розвитку в Україні. – Режим доступу : www.un.org.ua/files/national_hdr_ukr.pdf. – Назва з екрану.
3. Звіти. Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. – Режим доступу : <http://wdc.org.ua/uk/sustainable-development/reports>. – Назва з екрану.
4. Россия оказалась в середине рейтинга протестности стран. – Режим доступу : http://www.vedomosti.ru/politics/news/1219192/rossiya_okazalas_v_seredine_rejtinga_prottestnosti_stran. – Назва з екрану.
5. Сардак С. Е. Особливості функціонування ринку праці України та використання потенціалу саморозвитку для підвищення зайнятості населення / С. Е. Сардак // Україна : аспекти праці. – 2006. – № 7. – С. 8 – 12.